

Observatoriul are de done ori in septimana, mercuria si sambat'a.

Prețulu

pentru Sibiu pe 1 anu întregu 7 fl., pe 6 luni 3 fl. 50 cr., dusa la casa cu 1 fl. mai multu pe anu; — trimisu cu post'a in laintrulu monarhiei pe 1 anu întregu 8 fl., pe 6 luni 4 fl. — In strainatate pe 1 anu 10 fl. séu 22 franci, pe 6 luni 5 fl. séu 11 franci; — numeri singuratici se dau câte cu 10 cr.

OBSERVATORIULU

Diariu politicu, national-economicu si literariu.

Ori-ce inserate, se platescu pe serie séu lnia, cu litera merunte garmondu, la prim'a publicare câte 7 cr., la adou'a si a treia câte 6 cr. v. a. si preste aceea 30 cr. de timbru la tesaurulu publicu. Prenumeratiunile se potu face in modulu celu mai usioru prin assemnatiunile postei statului, adrestate de a dreptulu la Redactiunea Diariului Observatoriulu in Sibiu.

Nr. 24.

Sibiu, 22/3 Aprile 1878.

Anulu I.

Bulgari'a.

(Urmare.)

III. (Colonii romanesce.) Recolonizarea Romaniei cu romani curati de preste Dunare, precumu o avem noi in vedere, nici-decumu nu ni se pare a fi vreo problema prea grea de resolutu. In tierile supuse pana acumu turciloru, sub jugulu Alcoranului si alu politice neconditionatu hostile la totu ce nu este musulmanu, partea cea mai mare a locuitoriloru christiani era lipsita cu totulu de dreptu la proprietatea de pamentu; ori-unde te intorci, dai totu numai preste comunitati asediate séu pe locu arendatu, ori „inchiriatu“ pe vreo taxa, ori in casulu celu mai bunu pe embaticu (emphiteusis), de es. déca ómenii isi facea case ori bolte pe locuri de Vacuff, adeca pe mosiile fondului religiosu alu mohamedaniloru, séu pe ale statului, ori cumu se dicea la ei, a le sultanului. Dara si asia, s'au vedintu chiaru si in acestu secolu alu nostru destule casuri, unde gubernulu turcescu si uneori numai pasi'a-gubernatoru alu unei provincii au datu porunci peremptorie, cá locuitorii christiani se'si sparga comunele, se parasésca regiunile cultivate pana atunci de densii, se le dea cercassianiloru emigrati din provinciile Caucasului cucerite de russi. Asia venira cercassianii in Dobrogea, asia in Macedoni'a, p'intre bulgari si macedoromani. Ce era se facea vechii locuitori ai aceluor regiuni? Nimicu, pentru-cá respunsulu era promptu: Totu pamentulu tierii este proprietate musulmana. Voi ghiaurii (necredintiosii) sunteti numai tolerati in statu, pana candu se voru mai inmultí musulmanii si pana candu este in interesulu nostru cá se ve suferimu. Deca inse ve dóre la sufletu cá se parasiti locurile cultivate de voi din generatiune in generatiune, abjurati-ve religiunea, treceti la legea nóstra si atunci aveti dreptu se remaneti pe locu. Asia dara Siktir Ghiauru (curati-ve necredintiosi).

Din acestea legi turcesci, care de altu-mentrea semena fórte multu cu feudalismulu de pre la noi, isi póte explica ori-cine usioru starea miserabile nu numai o sateloru, ci si a orasieloru turcesci. Caletoriulu care nu a amblatu in Turci'a, candu trece buna-óra pe la satele romanesce din „Campi'a“ Transilvaniei, prin comitatulu Huniadórei, séu prin una parte din districtulu Fagarasiulu, adeca totu pe unde sclavi'a iobagésca fusese mai afurisita si poporulu mai parasitu de naturalii sei aparatori, este aplecatu a crede, cá locuinte omenesci mai barbare si mai ruinatórie de sanetate nu mai potu fi altele. Se mérga inse in tierile subjugate de turci, se védia locuintele popóraloru, apoi se vorbésca. Pe la noi scimu cu totii, ce sunt bordeiele, colibe séu asia numitele hurube suterane tieganesce. Multime de sate christiane in Turci'a se compunu numai din bordeie asia, cátu adesea nici nu are sensu a dice, cá cutare sate au arsu. Ce póte se ardia dintr'unu bordeiu? Pamentulu nu, grop'a nu, ci câteva bucati de lemne. In laintrulu bordeiului nici unu mobiliariu, paturi, mésa, scaune etc. sunt din cele mai mari raritati; câte unu asia numitu divanu séu pricea, adeca unu patoiu largu, coperitu cu rogojina, pe care dormu toti si tóte de-a valm'a, vreo lada séu doue cu vestimentele de serbatóre si ceva scule, o caldarusia de mamaliga, câteva olisiore, vreunu cíubaru si vreo bota (cofa, donitia) de adusu apa, ori nisce ulcióre, éta totu mobiliariulu. Asternutu de patu, érasí mare raritate. Alte apertinentie, precumu sífura, sípronu, granarie, grajduri, cotetie, nici de nume nu sunt cunoscute; celu multu unu asia numitu cosiaru, alaturatu la parietele din dosulu cascórei, in care se tienu vitele pe unde este ceva érna si pre cátu duréda aceea. Gradini impregiurulu casei sunt érasí numai ici-colea si numai in anumite regiuni. Granatiile se tienu in gropi arse; banii, déca 'i are cineva, stau mai multu ingropati pe la vreo chiautóre a casei, séu le rade-cin'a vreunui pomu, ori cine scie unde, cá se nu'i afe impilatorii statului, ai spahiului, ai vladicului, candu vinu asupra bietiloru ómeni, pe carii inainte de a'i tortura cá se dea, ii desbraca si cauta pana

la piele, éra déca nu afla bani la ei, ii inchidu in nesce cotetie ce semena cu grilagele (gratariele) in care inchidea pe la cetatile transilvane si ungurene pana in anulu 1848 pe bietii tiegani; acolo apoi ii afuma cu baligariu, le mai punu si oua ferbinti subtiori si le aplica alte torturi, cunoscute si pe la noi fórte bine pana in anulu 1850. Nici christiani de pre la orasie nu era pana in acestea dile multu mai bine decâtu satenii. Fórte raru se afla comercianti christiani, fia cátu de avuti, carii se fia cutediatu a'si face case bune, de materialu solidu. Las' cá nu'i venia se edifice pe proprietate straina, dara nici nu'i dá man'a se se arate cá are bani, cá se nu destepete rapacitatea atótoru banditi privilegiati, ci din contra, isi tienea de regula a se presenta cá nisce sarantoci, in capu cu fesulu vechiu unsuros, pe trupu cu giubea ori blana tocita si petecita, in pitióre cu pantofi sparti.

Cu tóte acestea voimu se dicemu, cá migratiunea de comune întregi este grea si póte imposibile numai in tieri, unde fiacare locuitoriu isi are proprietatea sa de pamentu, din care asia numitulu intravillanu (locu viranu in Rom.) este coperitu cu case frumóse de pétra si cu tóte alte superedificate necesarie la economi'a de campu si de vite, ori la exercitarea vreunei profesiuni banóse, séu la unu comerciulu intinsu. Din contra, sate compuse din bordeie se spargu fóra multa dorere de ánima, si locuitorii se stramuta mai multu in speranti'a unei regiuni mai sanetóse, a unei pasiuni abundante pentru vite si mai pre susu de tóte, a securitatiei personale, materiale, a tractarei umane, drepte, parintesci. Partea de cátra munti a Romaniei este impoporata mai asia de bine, cá partile meridionali ale Transilvaniei, incepundu din pasulu Buzeu pana cátra Alba-Iuli'a; la siesuri inse si pe la orasie mai incapu usioru sute de mii. De aci incolo teoriile moderne ale economiei nationale si politice aplicate de cátra potestatea legislativa si gubernu cu intieleptiune si adeveratu zelu patrioticu, voru indeplini restulu, spre a se ajunge marele si singuru salvatoriulu scopu, care este si trebue se fia pentru toti seculii: Imultirea, consolidarea, cultivarea si moralisarea elementeloru nationali romanesce, prin religiune, scóle, intieleptu legislatiune, inavutirea si infrumsetiarea limbei, nutritiunea spiritului militariu si a credintiei in immortalitatea limbei si a nationalitatii, perseverarea in necurmata comunicatiune cu popórale neo-latine.

Din tóte, la colonistii romani carii voru veni in Romani'a, de nimicu nu se va simti lipsa asia mare cá de scóle nationali. Sub despotismulu turcescu ei n'au avutu mai nici o scóla; pucini cátu au invetiatu ceva carte, au mersu la scóle grecesci, in care déca nu li s'a potutu estermina limb'a cu totulu, li s'au intunecatú inse si tempitu consciinti'a nationale, in cátu unii nu mai sciu ce sunt, romani, greci, bulgari ori arnauti, si candu ii intrebi de nationalitate, ei iti respundu cá sunt crestini, nu sunt mohamedani, — buna-óra cumu o patiamu cu multi romani crescuti pe la serbi, si cumu o patimu chiaru astadi cu multi romani din comitatele ungurene limitrofe cu Transilvani'a, carii déca 'i intrebi ce sunt, iti respundu unii cá ei sunt „pravoslavnicí“, altii cá sunt „uniti;“ éra dintre cei din comitatulu Hunedórei protesta cá ei nu sunt romani, ci „nemesi“, cumu dicu si serbii mohamedani din Bosni'a, cá ei sunt Spahi, éra nu serbi. Principele Bismark apostrofase in anulu 1873 pe deputatii din Alsati'a cu memorabilele cuvinte: Decátu se nu aveti scóle nationali in limb'a poporului, mai bine se nu aveti scóle!

Natiunei romanesce nu'i lipsescu armele cele mai eficaci spre a se apara cu bunu resultatu de invasiunea si sclavi'a panslavismului si de ori-care alte sclavia; dara vai de noi, déca nu le vomu aplica cu energia si curagiu întregu.

Biserica autonóma in statu constitutionalu.

Ce frumóse, sublime si salutarie suntu aceste institutiuni, de care natiunile si popórale din monarchia intr'adeveru cu mandria si superbia aru trebui sé se bucure, — firesce, déca ele aru fi si in realitate asia, precumu din nefericire, suntu mai multu numai la aparintia. Care natiune, poporu séu omu in lume nu simte bucuria si mangaiere de a vietui cá cíve liberu intr'unu „statu constitutionalu“, si care crestinu adeveratu nu isi afla limanulu dorintiei, mangaierea sufletésca intr'o „biserica autonóma“, cárea i este destinata dela Dumnedieu si strabuni de a-si manifestá credinti'a cu pietate si evlavie?!

Devis'a libertatii, dreptatii si fratietatii se profesá intr'unu statu constitutionalu, alu carui poporu séu popora avendu consciinti'a detorintieloru cetatenesci, mature de aceste postulate se simtu préfericite, intocmai ca si buna-óra o familia singuraticu, in sinulu carei'a domnesce moral'a, amorea si armoni'a reciproca, si in fruntea careia stá capulu, parintele celu bunu si adeveratu, care isi implinesce detorintiele ce i le impun legile naturei, ce i le dicta chiaru simtiulu nobilu moralu si preste totu ca crestinulu bunu preceptele evangheliei. — Unei familii singuraticu se asemena o societate compusa din mai multi membrii ai mai multoru familii, si acestia facundu o nationalitate séu mai multe poliglote, — tóte la olalta compunu complexulu unui statu in viéti'a politica; é' in cea religionara complexulu fiiloru credintiosi ai unei mame biserici.

Inse conditiunea principala spre a se poté si realisá in fapta acésta devisa de viéti'a si esistentia a unei familii singuraticu, a unei societati, a unui poporu, séu mai respicatu, a civiloru unui statu constitutionalu din mai multe diferite nationalitati este neaperatu: ordinea buna, pacea, liniscea, moral'a, amórea si concordia. Dara unde, in care familia, societate, statu si bisericu esista acestea?

Acolo de siguru esista, unde domnesce si „egal'a indreptatire“, fóra de care, tóte celea-lalte asia numite institutiuni, autonomii, liberalismu etc. suntu numai mofturi, — frase amegitórie! Cine, déca nu mai vertosu noi romani din Ungari'a, Transilvani'a si Banatu li-amu patitu de 18 ani incóce?;

Frumóse si salutarie suntu institutiunile biserice nóstre ortodocse-nationali, autonome, intre cari dreptulu electoralu de reprezentantia a poporului, este celu mai liberalu, cumu nu-lu mai are nici o confessiune in monarchi'a nóstra austro-ungara; aceste institutiuni autonome liberale si acestu dreptu — garantatu in Art. de lege IX din anulu 1868 si normatu in Statutulu organicu — de a-si alege poporulu in josu, in comun'a sa preotu si invetiatoriu, comitetu parochialu si epitropi bisericesci; é' in susu de a-si alege reprezentanti la sínódele protopresbiteriali, si la cele eparchiali, apoi la congresele nationali-bisericesci, — cari reprezentanti invescuti cu mandatele, respective increderea poporeniloru crestini, in casuri eventuali exercita dreptulu electoralu superioru, alegundu pre protopresbiteri, episcopi si arhiepiscopi-metropoliti, precumu si pre asesorii consistorieloru, pre membrii scauneloru protopresbiteriali, pre functionarii bisericesci si scolari si pre profesorii instituteloru de invetiamentu.

Intru adeveru, de asemine drepturi frumóse liberali, chiar nici serbii coreligionari, cari sute de ani ni-au tienutu imbránciti in catenele despotismulu ierarchicu atátu de vitregu, — nu se bucura; din contra ei si alti compatrioti de alte confessiuni, ma chiar si connationalii frati ai nostri de alta bisericu, ne invidieza si cu totu dreptulu ne-arú poté invidia — ca se nu dicemu cá ne potu invidia — pentru acestu scumpu dreptu constitutionale alu biserice nóstre, de care noi romani ortodocsi din Ungari'a si Transilvani'a déjà de 14 ani suntemu fericiți a ne bucurá, pe care avemu de a-lu multiamí creatorelui, nemoritoriulu Mare-Archieru Andreiu, carele prin concursulu ilustriloru barbati neobositi ai natiunei nóstre, — Mocionesci si

prin laborioasă și zelosă activitate a consociului și amicului lor Babesiu, — a staruit și i-a și succesu a castigă pre înaltă gratia a prebunului nostru Monarchu.

Ei, dar este unu adevăru necontestabile, că pre catu de frumoșe și salutarie sunt institutiunile liberali pentru poporale crestine, pre atât devinu ele iluzorie, daunose și stricătioșe atunci, candu s'eu poporul pentru care sunt ele create, nu este maturu și capace de a si-le pricepe, respectă și validu și fric'ă lui D-dieu, — s'eu deca auctoritatile și organele chiamate și obligate de a le mantiené, aplică și esecută cu t'ota curatien'ă, acuratéti'ă și serioșitatea, — insii nu le respectéza, ci din contra le calca în pitiore din veri-ce consideratiuni și interese egoistice, particulari și personali; apoi totu asia de necontestabilu adevăru și trista esperintia este și va fi: că institutiunile autonome-liberali numai atunci și până atunci se potu conservă nescirbite, și de favorurile ei numai pana atunci se folosesc statulu, biseric'ă și poporul, pana candu factorii le apreciecia cu demnitate, și pre câtu timpu exista și se sustiene atât în statu câtu și în biserică ordinea buna și serioșitatea receruta; ér între factori și poporu, mai pre susu de t'ote moral'ă, respectulu, iubirea și bun'ă întielegere reciproca.

Fără de aceste, s'eu cu ignorarea acestoru conditiuni ratiabile ce le contien și preceptele evanghelice ale lui Christosu, institutiunile liberali pentru unu poporu, cumu spre marea noastră dorere se manifesta în multe parti și alu nostru, sunt numai frage g'ole, și unu midiuocu f'orte periculosu de demoralisare a poporului — pusu în man'ă conducătorilor sei; este chiar unu aparatu pentru densii de a isi sploata interesele egoistice, capricele, anomaliele daunose pentru moral'ă poporului; prin urmare ele devinu periculose pentru statu ori biserică tocmai ca institutiuni autonome liberali. Este cu unu cuventu, unu autocratismu și despotismu absolutisticu, mascatu cu pene constitutionali liberali.

La acésta afirmatiune și credintia a noastră ne îndreptiescu esperintiele facute în restimpulu celor 18 ani dela 1860 încoci, de candu ni se restituî constituțiunea patriei; le-amu esperiatu în viét'ă noastră politica de statu, în catu ni s'ă c'atranitu și innacritu ânim'ă de fructele consumate ale aceluor institutiuni liberali ce le practica domnitorii nostri sub masc'ă constitutionalismului în modulu lor, cu midiuocéle și fortiele cele mai drastice-absolutistice facia de nationalitati, chiar și poporul nemagiaru.

Si én se meditamu nitielu, cu mintea sanet'osa și ânim'ă curata, că noi cu ale noastre institutiuni liberali bisericesci de 14 ani încoci, adeca dela 1864 de candu bunulu D-dieu și grati'ă prégenerosului și multu înduratului nostru Monarchu ne sc'ose din catenele despotismului ierarchiei straine vitrege, — carea tocmai asiá tindé a ne desnationalisá prin egemonia diaboléscă în biserică, precumu nisuescu astadi domnii politici prin egemonia și împilare în statu, — se vedemu unde și cumu stâmu?!

Noi cariî condamnamu pre aceia, cariî prin constitutionalismu mascatu demoralisédia, apésă și terorisédia poporul pe terenulu politicu, facemu ore mai bine pe alu nostru bisericescu? Tienu și respectédia mai bine auctoritatile nostre și organelor essecutatorie postulatelé institutiunilor nostre liberali bisericesci, dreptulu reprezentativu care trebuie se fia vointi'ă libera a poporului alegatoriu? Apoi la noi ore — firesce că dupa ale nostre circumstantie și întielesuri bine pricepute, conformu consideratiunilor și respectelor binecuventate, — se facu alegerile de deputati la sínóde și congrese, de invetiatori, preoti, protopopi, episcopi, archiepiscopi și metropoliti, totu-deaun'ă bine nimerite, pe cale morală și legală??!

Lasamu aceste la convictiunea celoru ce au avutu roluri mai însemnate și influentie decidentorie la t'ote miscamintele electorali, și casurile concrete de ocuparea mandatelor de deputati și deplinirea posturilor de invetiatori, preoti, protopopi, asesori consistoriali etc. etc.; că-ci a le enará aici t'ote, nu ni este posibilu nici permisu.

Cu t'ote aceste înse, spre ilustrare cauta se amintimu numai cateva casuri concrete din timpulu mai recente; acelea se incepu firesce de diosu și sunt urmatoriele:

Mai anu-tierti în comun'ă A. devenindu vacante postulu de invetiatoriu, inspectorulu de sc'ole care este protopopulu, nu se tienu de prescriesele statutulu organicu, că în cointielegere cu comitetulu parochialu (§ 23 p. 5) se publice concursu pentru deplinirea postulu invetiatorescu, ci elu substitui pre unu trasu împinsu, fara de ceva pregatiri peda-

gogice, pe care apoi în butulu reclamarii poporului și în detrimentulu invetiamentulu i-lu tienu până ieri-alalta-ieri neclatitu în postu.

Intr'atat'ă s'ă inversiunatu poporul asupr'ă arbitriului inspectorulu-protopopu, câtu organelé statulu abiá apucara ocașione de a pescuî în tulbure, adeca a înduplecă pre reprezentantii comunei bisericesci, cari totu-odata sunt și ai celei politice, ca se dechiare sc'ol'ă de comunala, adeca fără de caracteru confesionalu; ér urmarile sunt, că astadi acolo funcionédia invetiatoriu nu numai neortodocu, ci chiaru neromanu!

Altu casu analogu se întemplă cu o alegere de capelanu, unde s'ă publicatu concursulu prescriu de statutulu organicu. Poporul alegatoriu a voitu pre A., dar' auctoritatea, adeca consistoriulu se îngagiase pentru B.; deci la diu'ă alegeri A. candidatul poporul în butulu apucaturilor terorisatorie întruni maiortatea de voturi; înse auctoritatii acésta nu-i veni la socotéla, ci află noduri în papura, dificultă alegerea facuta de poporu, apoi întari și institui pre favoritul seu candidat B.; ba merse și mai departe cu mesurile arbitrarie și asupritorie, de ora-ce maiortatea poporului, vatemata în dreptulu ce i-lu dă și garantédia legea, a insinuat gravamene; înse consistoriulu i-lea respinsu ca neacceptabile, și asia acolo funtionédia că capelanu obtrusulu candidat alu minoritatii și favoritul auctoritatii, ér nu alesulu poporului! Pofțimu apoi institutiune liberala a bisericeii autonome; pofțimu dreptu electorale alu poporului.

(Va urma.)

Insultele din „Pester Lloyd“.

Este una lunga serie de ani, de candu romanii de dinc'oce și dinc'olo de Carpati întempina, f'orte adesea că din chiaru-seninu, insultele și calumniile cele mai impertinente și mai brutali în diariile de ori-ce colóre din Ungari'ă. Asta-data lungulu articlu din „Pester Lloyd“ Nr. 86 Mart. 27, col. 2, cu care salută de buna venire, pe dd. I. Ghica și D. Sturdza în B.-Pest'ă, întrece t'ote brutalitatile de mai înainte. Dupa „Lloyd“ muscalii au dreptu la Basarabi'ă; romanii nu'lu au; Brateanu și Rosetti sunt genii blastemati ai Romaniei; aspiratiunile romanilor sunt f'orte nerusinate (unverschämteste); romanii cei din Basarabi'ă sunt acolo numai venetici, „că armenii, că țigani și jidovii“; motivele care au facutu pe Carolu și pe gubernulu seu se ia parte la campani'ă din a. tr., au fostu mai multu criminali (criminalpolizeilich) decâtu politice etc. etc.

Vediendu câtiva romani din B.-Pestă nerusinatele invective că totu atâtea probe de natur'ă vecinatatie și a ospitalitatiei unguresci, amariti în sufletele lor, și simtindu cumu li se suie sangele în față, că și la toti alti romani cari le citira, unulu din t'rensii muștră seriosu pe redactorulu Max Falk (totuodata deputatu), cu care ocașione acesta promisse că va primî în colónele sale „unu respunsu, fia câtu de pe largu și speciale;“ indata apoi fu invitat unu romanu din Sibiu, că se'lu compuna. Dupa a noastră opiniune înse, la insulte de acelea nu ar incepa altu respunsu, decâtu numai de acelea care din fatalitate inca totu se mai dau: pe campulu de onóre, în present'ă unoru martori. Respunsu în scrisu la orbitii de D-dieu? Ce mai p'ote folosi elu atunci, candu nici organulu comitetului Andrássy, nici unu publicistu că Max Falk nu scie nimicu pe lume din istori'ă Moldovei, și candu ómenii dela „Lloyd“ nu vedu, că Basarabi'ă devenita în posesiunea Rusiei semnifica astadi Gurile Dunarei, éra mai curendu s'eu mai tardiu Romani'ă intréga cu Transilvani'ă, în potestatea Rusiei. Nu va fi auditu Max Falk nimicu despre planulu dintre 1840—1843 de a restaurá unu regatu alu Daciei cu ducele de Leuchtenberg, fostulu ginere alu imperatului Nicolae? Si cu ce frunte mai cutédia ungureniî a imputa romanilor, că au intratu în actiune? Voi 'iati împinsu, voi 'iati aruncatu în baionetele Rusiei; sangele romanescu striga asupra v'ost'ra mai multu chiaru decâtu asupr'ă turcilor și asupr'ă muscalilor. Combinatiunea voștra a fostu, că Turcia ajutata de Angli'ă va bate bine pe Rusi'ă și va sfarma pe Romani'ă. Acestu respunsu ilu merita „P. Lloyd“ și consortii sei, éra nu altulu.

De altumentrea, pre candu scriemu noi aceste, evenimentele prospete care 'și succedu cu nespusa rappediune, dau și voru mai da romanilor satisfactiune stralucita. În acelasu timpu înse vinu diarié de mare auctoritate, care nerogate de nici-unu romanu, infrunta și demintu pe „Lloyd“ cu t'ota poterea adevéruului. Las' că „Fremdenblatt“, diariu totu ministeriale, în primulu seu din 29 Martiu

dă romanilor t'ota dreptatea și portarea loru că afla nu numai correcta, ci chiaru marétiá, daru însusi diariulu celu mai renumitu din Moseva recunósce pe față, că Rusi'ă face mare nedreptate Romaniei. Totu în aceste momente diariile magiare agitédia barbatesce pentru confederatiunea și actiunea comuna a ungorilor cu romanii. Acumu s'au desteptatu? Dica cine câte'i va placea, noi amu fostu și mai suntemu de acea credintia, că amicitia și confederatiune sincera și durabile între aceste doué elemente atât de aprigu divergente în caracterulu, în educatiunea și în t'ote tradițiunile lor este absolutu imposibile, și în câtu ar fi ea posibilu, cercarea e cu totulu intardiata neîncrederea permanenta.

Situatiunea generala politica de patru dile încóce.

Au ajunsu din reu în mai reu. Atmosfer'ă îngrecata cu mirosulu pulberei de pusca întru atâtea. câtu lumea européna vorbesce inca numai de unu bellu localisatu, adeca marginitu între Britani'ă și Rusi'ă, s'eu și unu bellu universale. Rusi'ă pre-tinde că Britani'ă se'și traga flott'ă sa din Dardanele și din Marea-marmora de langa Constantinople. Britani'ă 'i respunde: Retrage'ti mai antaiu tu armat'ă din pregiurulu Constantinoplei înapoi, de parte în Bulgari'ă; atunci am se esu si eu din Dardanele în marea egeica. La Gibraltaru și pe insul'ă Malt'ă comandantii Britaniei implu de óste, de munitiuni, tunuri de care nu s'au mai veduitu, victualii și alte provisiuni în valóre de multe milióne. Anglii și rusii la Dardanele isi stau față în față, uitandu-se cumu amu dice, unii la altii. O comanda reu întielesă, unu pretestu de nimicu p'ote se'i apropie peptu la peptu, fora ultimate și manifeste.

Între aceste ministru de esterne lordu Derby isi dete dimissiunea din cabinetulu Britaniei, din cauza precumu declară elu însusi, că colegii sei au luat mesuri prea violente, pe care le acceptă și regin'ă-imperatésă Victori'ă, éra densulu, Derby, este pentru pace. Casulu acesta ne aduce în memoria via unu altulu analogu din anulu 1854. Pe atunci capu alu cabinetulu era lordu Aberdeen, amicu personale alu imperatului Nicolae, caruia îi facea t'ote pe voia; din contra lordu Palmerston și altii era pentru infrenarea energi'osa a trufiei russesci, și asia dupa multe intrige diplomatice cadu Aberdeen și se inchiaie federatiunea anglo-francésca. Scirile cele mai prospete venite dela Londra și St. Petersburg ne asigura, că man'ă reciproca se manifesta nu numai prin diarié, ci și a strabatutu prin masele popóraloru. Rusii vedu bine, că anglii voru se'i de'jóce, se'i lipsésca de t'ote fructele immenselor sacrificie facute în campani'ă din 1877; anglii de alta parte isi temu f'orte marea influentia de care se bucurá ei până acumu în Turci'ă și în t'ota Asi'ă, cumu și giganticele folóse, pe care le tragu ei dela popórale asiaticé prin comerciu, ba isi temu chiaru și posesiunile din Indi'ă.

Preliminariile de pace de la St. Stefano *).

M. S. Imperatulu Rusieloru și M. S. Imperatulu Otomanilor, condusi de dorint'ă de a reda și a asigura tieriloru și popóraloru loru bine-facerile pacii, precumu și de a inlatura ori-ce noue conflicte ce aru putea se le amenintie, pentru a stabili, inchiaie și suptsemna preliminariile pacii, au numitu ca plenipotentiaru ai loru:

M. S. Imperatulu Rusieloru, pe de o parte pe d. comite Nicolae Ignatieff, ajutorantu-generalu alu M. S. imperiale și locoteninte generalu, membru alu consiliului imperiale, decoratu cu ordinulu St. Alesandru Newsky cu diamante și cu mai multe ordine rusesci și straine etc. și

Pe d. Alesandru Nelidow, camerariulu curtii imperiale, consiliariu de statu, posesorele ordinulu St. Ana, class'ă antaiu cu spada și a mai multoru ordine rusesci și straine etc.

M. S. Imperatulu Otomanilor pe de alta parte pe Saffet-pasia, ministru afacerilor straine, posesorele ordinulu Osmania cu briliante și Medjidia classa antaiu și ale mai multoru ordine straine și

Pe Sadullah Bey, ambasadorele M. S. la curtea imperiale a Germaniei, posesorele ordinulu Medjidie classa antaiu, ordinulu Osmania classa a dou'ă și alu mai multoru ordine straine, cari dupa schimbarea plenipotentieloru aflate în regula, au convenitu asupr'ă urmátóreloru articole:

Art. I. Pentru a pune capetu necontenteloru conflicte dintre Turci'ă și Muntenegru, granitiile cari despartu ambele tieri, rezervandu-se obiectiunile ce se potu face în urma, se voru regula conformu anesatei carte în modulu urmatoriu:

Granitia incependu de la muntele Dobruja, urmédia, conformu liniei desemnate de conferint'ă din Constantinople, peste Vilké pana la Kocak, și aici

*) În Nr. 22 ele sunt neasemenatu și noi traduse întru voru avea multe urm...

noia granitia pana la Gasko — Metochia-Gasko va apartineea Muntenegrului — va merge către impreunarea rului Piva cu Tara, trecându la nordu peste Drina si se opresce unde se impreuna acestu riu cu valea Lim. La resaritu, granitiile principatului urmédia rului Lim pana la Prijepolje si strabatu peste Rochay spre Sucha-Planina — remanendu Bibo si Rochay de partea Muntenegrului. — Cuprindendu in sine Rugowo, Plava si Gusinje, graniti'a e formata de lantiulu muntiloru, se inlunde peste Shlieb, Paklen si de a lungulu Albaniei de nordu, peste crest'a muntiloru Koprivnik, Baba-vrh, Borvrh, pana la verfulu muntelui Prokleti. De la acestu punctu graniti'a, trecundu peste verfulu Biskasik, merge in linia drepta pana la laculu Ijiceni-Hoti si Ijiceni-Castrati, va urma peste laculu Scutari spre a se sfirsi la Bojana, a careia vale o va urma pana la mare. Niksici, Gasko, Spuz, Podgoritia, Iabliak si Antivari voru apartineea Muntenegrului.

O comisiune européna, in care va fi reprezentata si Inalt'a Pórta si guvernulu Muntenegrului, va fi insarcinata a stabili la facia locului granitia definitiva a principatului, facendu modificarile pe cari le va afla drepte, necesarie si corespundietórie cu interesele si linistea ambeloru tieri.

Navigatiunea pe Boiana, care, in totu-deauna a datu nascere la certe intru Inalta Pórta si Muntenegru, va face obiectulu unui regulamentu speciale, ce se va elabora de susu disa comisiune européna.

Art. 2. Inalta Pórta recunósce definitivu independintia principatului Muntenegru.

O intelegere intre guvernulu imperiale rusu, intre guvernulu otomanu si intre guvernulu principatului va stabili caracterulu si forma relatiuniloru intre Inalta Pórta si principatu, mai cu séma in privinti'a institutiunei agentiloru muntenegreni la Constantinopole si in alte localitati ale imperiului otomanu, unde fiinti'a loru va fi recunoscuta ca neaparata, in privinti'a estradarii facatoriloru de rele refugiati pe unulu séu pe celu-alaltu teritoriu si a punerii caletoriloru séu supusiloru muntenegreni, cari traiescu in imperiulu otomanu, suptu legile si autoritatile otomane, conformu principiiloru dreptului internationalu si obiceiuriloru Muntenegreniloru.

O conventiune, care se va inchiaie intre Inalta Pórta si Muntenegru, va regula cestiunile privitóre la relatiunile locuitoriloru marginasi ai ambeloru tieri si la lucrarile militare de la punctele de fruntarie. Punctele, asupra carora nu s'aru puté stabili o intelegere, se voru regula prin decisiunile unui tribunalu de arbitri compusu de Rusi'a si Austro-Ungari'a.

Turci'a si Muntenegru voru lasa regularea Rusiei si Austriei, cari voru otari in comunu in forma de arbitri ori-ce discutiuni séu conflicte, afara de vre-o noua cerere privitóre la teritoriu.

Ostirile Muntenegrului suntu tienute ca, in restimpu de diece dile dupa suptsemnarea preliminariloru de pace, se parasésca teritoriale cari nu suntu cuprinse in granitiile susu mentionate.

Art. 3. Serbi'a va fi recunoscuta ca independenta. Granitiile ei, desemnate pe carta anesata, urmédia drumulu rului Drina, remanendu miculu Zvornik si Zakar de partea Serbiei, strabatu de a lungulu granitiiloru vechi pana la isvorulu rului Decevo la Stoilaci. De aci nou'a linia urmédia cursulu apei Decevo pana la Raska, pe care o urmédia asemenea pana la Novibazar. Asemenea insotiesce si rulu Novibazar, care curge pe dinaintea sateloru Mekinje si Togoviste, urcandu-se pana la isvoru, trece peste Bozur-Planina in valea Ibarului, pe care o urmédia pana la satulu Ribanici. Dupa acésta urmédia rurile Ibar, Sitnita, Zab si Batinze pana la isvórele loru. De aici, lini'a va urma inaltimile cari despartu apa Kriva de Veternitia si merge pe acestu riu pana la gurile valei Mitrovatzka si, taindu Mitrovatzka-Plamina, cobóra in directiunea Moravei la satulu Kalimanci. De la acestu punctu, graniti'a merge alaturea cu Morava pana la satulu Staikovci si aici, urcandu-se érase pe valea Konkavidze pana la Kukha-Plamina, insociesce rulu Brylo pana la Nisava si se cobóra impreuna cu acelu riu pana la satulu Kroupatz, de unde pe lini'a cea mai scurta in sud-est, la Karavut-Bare, se impreuna érase cu graniti'a cea vechea, de care de locu nu se mai desparte pana la Dunare.

Ada-Kaleh va fi evacuata si distrusa.

O comisiune serbo-turécésca, cu asistenti'a unui comisariu rusu, va stabili definitivu la facia locului granitiile in restimpu de trei luni si va regula cestiunea privitória la insulele Drinei. Unu delegatu bulgaru va lua parte la lucrarile comisiunii, déca acésta se va ocupa si cu granitiile dintre Serbia si Bulgaria.

Art. 4. Musulmanii cari posedu proprietati in teritoriale anesate la Serbi'a si cari isi voru fisa locuinti'a afara din acestu principatu, isi potu mantiné proprietatile dintr'insulu, dandu-le in arenda séu administrandu-le prin alte persóne. O comisiune serbo-turca, in presentia unui comisariu rusu, va fi insarcinata si investita cu putere suverana, ca in decursu de doi ani, se otarésca asupra tutoru cestiuniloru relative la interesele musulmaniloru. Acést'a comisiune va fi insarcinata totu-deodata ca se stabilésca modulu instrainarii averiloru statului séu ale fondatiuniloru de pietate (Vakouf) si se reguleze cestiunile cari s'aru raporta la interese de ale particulariloru. Pana la inchiaierea unui tratatu directu intre Turki'a si Serbi'a, care se stabilésca caracterulu si form'a relatiuniloru dintre Inalt'a Pórta si principatu, supusii serbi, cari caletorescu séu locuiescu in imperiulu otomanu, voru fi tratati conformu principiiloru generale ale dreptului internationalu.

Ostirile serbe voru fi tienute, ca in restimpu de 14 dile, dupa suptsemnarea preliminariloru, se desierte teritoriale, care nu suntu coprinse in granitiile susu numite.

Art. 5. Inalt'a Pórta recunósce independenti'a Romaniei, care isi va areta pretensiunile pentru o despagubire ce se va stabili de ambele parti.

Pana la inchiaierea unui tratatu directu intre

Turci'a si Romani'a, supusii romani din Turki'a se voru bucura de tóte drepturile, cari suntu garantate pentru supusii celoru-lalte puteri.

Art. 6. Bulgari'a se va constitui intr'unu principatu autonomu, tributariu, c'unu guvernulu crestinu si cu o militia nationala.

Intinderea principatului Bulgariei e fisata in trasuri generale pe chart'a anesata, care va servi de basa la stabilirea granitiiloru definitive.

Lini'a de otaru, parasindu noiele granitie ale principatului serbu, va urma lini'a de la apusu de la Caza Vrania pana la sírulu de munti Karadagh. Intorcându-se apoi spre apusu, graniti'a va urma lini'a Cazas Koumanovo, Kotschani, Kalcandelen pana la muntele Korab; de aici, trecundu peste rulu Welestchitia, va merge pana la gurile Drinei-negre. La média-di, trecundu peste Drina si peste Caza Ochride, se indreptéza spre muntele Linas, va urma lini'a apusana a Cazei Gortshea si Starovo pana la muntele Grammos. Dupa acést'a, trecandu peste laculu Costoria, va ajunge la valea Moglenitza si va merge alaturi cu ea pana la Ianitza, unde, trecendu pe dinaintea acesteia, apuca peste gurile Vardar spre Galiko, satulu Parga si Serai-Keni. De aici va trece cam prin midiulocu lacului Beschik-Gnel, la gurile rului Strouma si Karasou si peste tiernulu lacului pana la Buru-Gurl. In nord-ost se indreptéza spre muntele Tschaltepe, peste lantiulu muntiloru Rhodope pana la muntele Kruovo, trece peste Karabalkan, Etschek-Kulatschi, Tschepelion, Karakolos pana la valea Arda. De aici lini'a frontariei se va trage in directiunea orasiului Tschismen; lasandu spre média-di Adrianopole, va trece prin localitatile Sugutlin, Karahamza, Arnautzeni, Azardgi si Enidge pana la rulu Tekederessi. Urmandu apoi alaturea cu cursulu rului Tekederessi si Tschorluderessi pana la Lule-Burgas, trece rulu Sudjactere pana la satulu Sergnen si strabate directu peste inaltimi spre Hakim-Labiassi; se opresce la marea négra. Parasindu tiernulu marii la Mangalia, merge d'a lungulu otarului despre média-di alu sandjakului Tulcea si se opresce la Dunare din susu de Rassova.

Art. 7. Principele Bulgariei se va alege liberu de poporu si va fi confirmatu de Pórta, cu consimtiementulu puteriloru. Nu va puté fi alesu principe nici unu membru din dinastiele domnitórie ale puteriloru europene. In casu de vacantia a tronului princiaru, noulu principe alu Bulgariei va fi alesu totu in asemenea conditiuni, si cu asemenea forme.

O adunare de notabili ai Bulgariei, convocata la Filipopoli séu la Tèrnova, inainte de alegerea principelui, suptu controlulu unui comisariu imperiale rusu si in presentia unui comisariu otomanu, va elabora organizatiunea administratiunei viitóre, conformu precedenteloru stabilite in principatele Dunarene la 1830, dupa pacea de la Adrianopole.

In localitatile in cari Bulgarii suntu amestecati cu Turci, Greci, Walachi (Cutio-wlachi) séu cu altii, la alegerile pentru elaborarea regulamentului organicu se va tiené séma intr'o proportiune echitabile de drepturile si interesele acestoru poporatiuni.

Introducerea noului regimu in Bulgaria si supra-veghierea activitatii lui in cursu de doi ani va fi incredintiata unui comisariu imperialu rusu. La espirarea primulu anu de la introducerea noului regimu, si déca in acésta privintia se va stabili o intelegere intre Rusi'a, Inalta Pórta si cabinetele europene, aceste din urma — déca voru gasi de cuviintia — potu se tramita delegati speciali pe langa comisariulu imperialu rusescu.

Art. 8. Armat'a otomana nu va mai remane in Bulgaria si tóte cetatile vechi voru fi distruse cu chiel-tuielele guvernului localu. Inalta Pórta va avé dreptulu se dispuie, dupa placu, de materialulu de resbelu si de cele-lalte obiecte ale guvernului otomanu, cari aru fi remasu in cetatile de la Dunare, dupa evacuarea loru in urma armistiului de la 19/31 Ianuariu, precumu si de acelea cari s'aru afla in localitatile intarite Siumla si Varna.

Pana la deplin'a formare a unei militii pamentene, care se fia indostulatóre pentru mantinerea ordinii, sigurantii si linistii, si a careia putere se va stabili mai tardiu printr'o intelegere intre guvernulu otomanu si intre cabinetulu imperiale alu Rusieloru, ostirile ruse voru ocupa tier'a, pentru-cá, in casu de nevoia, se dé comisariulu ajutoriu armatu. Acésta ocupare se va margini asemenea la unu timpu cam totu de doi ani.

Efectivulu armatei ruse de ocupare se compune din siese divisiuni de infanteria si din doue de cavaleria; numerulu ei nu va trece peste cinci-dieci mii ómeni; tier'a ocupata va acoperi chiel-tuielele de intretfnere. Ostirile rusesci de ocupatiune din Bulgaria voru comunica cu Rusi'a nu numai prin Romania, ci si prin porturile Marei-Negre Varna si Burgas, unde voru puté organiza depositele necesarie pentru timpulu catu va dura ocuparea.

Art. 9. Sum'a tributului anualu, pe care-lu va plati Bulgaria Curtii suzerane printr'o banca pe care o va desemna Inalta Pórta, se va stabili la espirarea antaiului anu dupa punerea in lucrare a noiei organizatiuni, printr'o intelegere intre Rusi'a, intre guvernulu otomanu si intre cele-lalte cabinete. Bas'a tributului va fi suma midiulocia a venituriloru tuturor teritoriiloru cari voru apartiné principatului.

Bulgaria, luandu loculu guvernului otomanu, ié asupra-i tóte sarcinele si indatoririle lui facia cu societatea liniei ferate Rusciuk-Varna, dupa o intelegere a guvernului principatului de Pórta si cu administratiunea acelei societati. Regulamentele celoru-lalte drumuri ferate, cari trecu prin principatu, se voru stabili asemenea printr'o intelegere intre guvernulu Bulgariei cu Inalt'a Pórta si cu administratiunile societatiiloru interesate.

(Va urná).

Ungari'a.

B.-Pesta, 31 Martiu. Dupa-ce s'aru terminatu cu mare greutate votarea celoru 60 mill.

in delegatiuni, parlamentele din Vien'a si B.-Pest'a se apucara din nou de cestiunile dualistice, dintre care chiaru cele principale dau preste cele mai mari dificultati, desi se de sbatu acumu in alu treilea anu. In cátu pentru asia numit'a „quota“ la tesaurulu centrale alu manorchiei, ministeriulu ungurescu se invoi abia cu cifr'a vechiea din 1867, adeca, Ungari'a se dea 30% si Austri'a 70%; dara comisiunile insistu cu cerbicia pentru cifrele de 29% si 71%. Impartirea datoriei de 80 mill. la banc'a nationala, din care ungerii nu voru se primésca nemicu, ci incarca sum'a intréga in spinarea, Cislaitaniei, intempina si mai mari pedece. Asia dis'a restitutiune din vámi se afla asemenea pendente.

Din incidentulu pácei dela San Stefano si alu venirei lui Ignatieff la Vien'a, spiritele unguresci s'au tulburatu din nou, si unu numeru considerabile din deputati, cere pe langa trantirea ministeriulu Tisza, confederatiune cu Britani'a si bataia cu Rusi'a. In acelasu tempu inse le veni cá apa ghiatiosa combaterea cea mai fierbinte a dualismului in camer'a deputatiloru din Vien'a, unde intre altii, comitele Coronini specificá si enumerá pe largu infricosiatele stricatiuni, pe care crede densulu si partid'a de care se tiene, ca au adusu sistem'a dualistica preste popórale monarchiei. Elu cere parlamentu centrale comunu, si nu e strainu de cátru principiulu unui federalismu sanetosu.

Intre acestea in cas'a deputatiloru din Buda-Pest'a se discutá pe largu decretulu ministrului, prin care se oprescu adunarile publice. Ministrulu Tisza se aperá asta-data nespusu de reu; inse despre acést'a in nr. viitoriu.

Austri'a.

Vien'a, 31 Martiu. Ce a cautatu aici generalulu c. Ignatieff, acésta mana drépta a imperatului Alecsandru si adeveratulu redactoru alu tractatulu de pace dela St. Stefano? Ce a facutu elu aici in 5 dile? A conferitu cu comitele Andrásy óre intregi; a conferitu inse si cu generalisimulu archiduce Albrecht, a fostu in audientia lunga la Mai. Sa, éra dupa mai multe visite si contravisite fu invitatulu la unu prandiu imperatescu cu c. Andrasy, cu generalulu c. Bilandt ministru bellicu austriacu. Corespondenti germani de ai diariiloru mari, cunoscuti de pelea loru grósa, staurara mereu la Ignatieff, cá se scótia dela elu câte-ceva. Ce vi se pare cá li s'a intemplat? Védiendu cá nu scapa de ei cu un'a cu doue, le-a spusu la fia-care câte o bucatica, câte nimica tóta, la unii chiaru contrariulu de ceea ce spusese la altii. Asia 'i pacali! De aici urmá o dutiena de sciri prin diarie, care de care mai confusa si mai ametitória. Unu lucru se póte considera cá positivu: Ignatieff a venitu la Vien'a cu scopu de a delatura, déca s'ar potea, grij'a si temerile cabinetului din Vien'a, produse prin stipulatiunile dela St. Stefano, intru care se vedu preste totu urme de fundamente aruncate la unu panslavismu pronuntiatu. In acelasu tractatu se dá ce e dreptu si Austro-Ungariei oca-siune si campu de a'si exercita influinti'a sa asupra popóraloru emancipate de sub jugulu turcescu. Acela inse, care cunósce pe acelea popóra, trecutulu loru, simpathiile si antipathiile loru, va pricepe indata, cá acea concessiune facuta de cátru Rusi'a Austro-Ungariei, este cu totulu illusoria, imaginata, vana. Nici-odata germanulu si ungerulu n'au sciutu se castige simpathiile popóraloru grecesci, romanesci, slavóne. N'au sciutu, dara nici nu au voitulu, din contra, le-au uritu si despretiuitulu, le urescu si despretiuescu pana in dio'a de astadi intru atata, cátu acelea trei popóra nu mai credu celoru doue nimicu pe lume.

Acea stare a lucruriloru nu e de eri de alaltari, ci ea este seculara. Germanii si magiarii s'au tienutu totu-deauna de rassa superióra, si chiaru astadi, tienu carturarii magiari, cá ei si turcii cá rassa turanica sunt destinati dela natura a domina preste rasele arice, adeca preste greci, romani, slavi, si preste rassa semitica (jidovi, arabi). Acésta arogantia de rassa, acesteia fantasii revólta in gradulu supremu pe cele trei rase, dintre care cele doue stravechi au istoria trei-mile-naria de civilizatiunea cea mai inalta, éra rassa slava simte in sinesi tóte facultatile de a fi la culmea civilizatiunei. Ce insemna tóte acesteia? Insemna, cá luptele de rase si nationalitati proclamate in anulu 1848 abia sunt la inceputulu loru, si cá ele au se fia continuate cu tóta inversiunarea produsa prin instinctulu de conservare alu individualitatiloru nationali; prin urmare cá influintiele imaginete in Vien'a si Budapest'a potu se aiba numai rezultate oppuse la cele ce se astépta pe acolo.

Romania.

Bucuresci, 1 Aprile n. Acuma dara planula partidei lui Lascaru Catargiu et Compania este pe faia, la lumin'a dilei. Ei adeca promise-sera mai de multu russia, ca deca le va ajuta noroculu ca se ajunga erasi la gubernu, voru face totu ce va sta in puterea lor, ca natiunea se se invoiesca la schimbarea Basarabiei cu Dobrogea. Ei ajunsi la ministeriu, era se dissolve camerele actuali si se facea alte alegeri noua dupa placulu lor si alu muscalilor, cu scopu ca se esa o camera si unu senatu, care se votedia cumu va cere Gorciacoff. Cu aceeasi ocaziune faimosulu Manolache Costache era se depuna pe mes'a legislativeloru vechiulu seu planu de a margini tare libertatile constitutionali in Romania, precumu ceru si diplomatii muscali, carii stau se se innee de atata libertate. Acumu, dupace partid'a rusessa facu unu fiasco asia cumplitu prin publicarea brosierei lor, in care dau natiunei consiliulu ca se ceda Basarabia si se conserve favorea Russei, se explica tote furiile diarielor conservative si tote mascarile, minciunile si calumniile lor vomite asupra partidei nationale, seu mai bine, asupra natiunei intregi, mai virtosu de patru luni incocce. Acuma dara vede si orbulu, pentru-ce „Press'a“, pentru-ce Dimitrie Ghica si V. Boierescu dicea ministrilor actuali neincetatu la tote ocaziunile: „Mergeti de acolo, parasiti acele banci ministeriali, ca se ne asiediamu noi pe ele, se facemu cumu scimu noi, carii nu suntemu nebuni ca voi, se ne damu in capete cu a totu „potentea Russia“ „Politische Correspondenz“ (organulu officiosu alu diplomatiei austriace) descoperise nu de multu, ca dupa-ce rusii au vediatu obstinat'a resistentia a romanilor, atatu in Iasi catu si in Bucuresci, isi pusera omeni-unelte de ale lor, ca se murga din casa in casa pe la barbatii de influentia, se'i indemne, se le promitta, se inbie ici colea si cu sume mari de bani, se amerintie cu mani'a imperatului Alexandru si a intregi case imperatesci, apoi chiaru si cu resbunarea armatei rusesce. Au avutu dreptate „Polit. Corr.“, ca-ci in adeveru se incercara tote acelea midiuoce si altele, inca si femeiesci, despre care nu este bine a vorbi. Scurtu, s'au decopiatu manoperele, cu care se storsese invoirea boierilor Moldovei in anulu 1812 la tradarea Basarabiei intr'unu momentu, candu Russia nu terminase de locu bellulu cu turcii, si pre candu Napoleonu I plecase cu tota puterea sa armata contra Russei. De aci se pote explica si modulu, cumu au fostu ei in stare de a terorisa pe patriotulu eminentu si venerabile septuagenariu dr. Nic. Cretiulescu, ca se se induplece a subscrie faimos'a brosiura esita in dilele trecute. Vedindu'si tier'a oresicumu inpenata de arme rusesce, cunoscundu din lunga esperientia mani'a si brutalitatea rusesca, asurdiendu'lu din tote partile cu vaieturi si cu faime diverse, omulu va subscrie ce n'ar fi mai crediatu nici-odata, numai ca se scape de atatea guri nepaciuite.

Intr'aceea vedemu, ca in momentele de facia chiaru conservativii se desbinara intre sinesi in

cestiunea Basarabiei, in catu cei dela „Timpulu“ declara, ca n'au nimicu de comunu cu cei cari se invoiescu la cestiunea Basarabiei. Remane inse intrebarea, deca acea fractiune desbinata s'ar putea decide vreodata, precumu este decisa partid'a Brateanu, a imita pe mic'a Elvetia din anii 1795 pana 1800 si pe miculu acelu regatu alu Danemarcei in anulu 1864 contra Austriei si Prussiei, ca scriendu pe stindartulu lor „Dieu et mon droit“ (D-dieu si dreptulu meu), in deplina certitudine, ca batalii crancene ce voru da, le voru perde contra puterii indiecite, totusi se se opuna la subjugare si rapire cu armele inpumnate.

Ceea ce supara mai multu este, ca conservativii cu totu Boierescu si Costache alu lor, nu voru se pricapa, ca cestiunea Basarabiei este odata cestiune romanessa de patriotismu si de onore nationale, ca inse totu aceea este de trei ori cestiune europeana si de diece ori austro-unguresca. Potu se fia si ungerii orbiti de D-dieu seu infricati, terorisati ca boierii nostrii betrani; toma de aceea inse in capital'a Romaniei astepta tota lumea cu inpatientia legitima si extraordinaria rezultatele misiunii ministrului Ioanu Brateanu.

Soiri diverse.

(Necrologu). Otto de Ivanoviciu, cancelistu la jud. reg. cerc. din Sibiu, anuncia in numele seu si alu sociei Elis'a, cu anim'a franta de dorere, repausarea multu iubitului si neuitatulu tata, respective socru Ioanne de Ivanoviciu, Directore jud. reg. in pensiune, care in 29 ale lunei curente la 3 ore dupa prandiu in urm'a unu morbu durerosu, in etate de 60 ani a finitu vietii s'a dupa primirea ss. sacramente. Remasitele pamentesci ale repausatulu s'au astrucatu Dumineca in 31 l. curente la 3 ore dupa amedi in cimiteriulu gr-res. din suburbiulu Iosefinu aici, pentru repausulu eternu.

(Necrologu). Iuliu Dobossy teologu absolutu de dieces'a Gherlei in 25 Februaru alu a. c. dupa unu morbu consumatoriu a repausatu in Domnulu in Satu-Sugatagu.

— Homorode, 25 Martiu 1878. Cu permisiunea onorabilei Redactiuni veniu a constata in publicu, ca cei doi asesori consistoriali din tractulu protopopescu alu Ardudului — in comitatulu Satumariu — cu protopopulu in frunte, s'au adresatu intocma la Ven. Vicariatu gr. c. de Orade pentru convocarea consistoriului plenariu in cestiunea starii precarie a fondurilor diecesane. — Sierbesca aceste de cuita publica a implinirii de detoritia.

Georgiu Marchisiu, parocu si ases. consist. (Aflamu cu placere), ca in 20 si 21 Martiu a. c. dlu dr. Nicolae Oncu a depusu la B.-Pesta censur'a de advocatu cu unu succesu stralucitu asia, ca au fostu felicitatu chiaru din partea esaminatorilor pentru sciintia si capacitate sa rara. Onore lui si numelui romanu. Se traiessa!

(Capital'a Francei.) Parisulu are dupa statistic'a din 1877 locuitori 1.986,748 adeca aproape 2 milioane. In acea populatiune si in acelasi anu au fostu 53358 casuri de morte, 58472 nasceri si 18088 casatorii.

(Capital'a Angliei.) Londr'a are dupa numeratur'a din urma preste 4 milioane de locuitori, intre carii preste 100 de mii sunt venetici din tote partile lunei. In acea massa cumplita de omeni in majoritate protestanti, sunt totusi mai multi evrei decatu in Palestin'a, mai multi irlandi ca in Dublinu, mai multi scotiani ca in

Edinburg si mai multi vallesi ca in capital'a loru Cardiff Poporimea cresce pe fiacare di cu cate 123 de persone pe anu cu cate 45 de mii. Criminali infami inregistrati la politia sunt 117 mii, femei publice prostituate numa 23 de mii; betivi se aducu la politia cate 38 de mii pe anu. Teritoriulu Londrei este de 700 miliarie engl. □ adeca camu 140 mil. germ.

(Ospetiu si betia neaudita.) Magyar Hirado arata, ca in Gódre (din Ungaria) s'a facutu mai deunad unu ospetiu de nunta cu 500 de ospeti invitati, din cari 1/4 parte era asia numiti inteligenti. S'au mancatu 5 cantarie (maji) carne de vita, 11 vitiei, 200 paser de casa, intre care 25 curcani, 2 mii oua, 200 pani s'au beutu la 40 vedre austriace (acove 1 = 5 ardeleni) vinu bunu, era de celu ordinariu nu se mai scie. Beti'a tienti trei dile si trei nopti. Casu forte caracteristicu pentru timpulu nostru!

(Asasinatu cumplitu.) In 26 Martiu doi omeni blastemati din Zsady intransandu la o femeia veduva in Oradea, dupace o sugrumara, iau luat 600 fl. si alte pretiose. (Szabd.)

(Textulu unu biletu de posta) de pe tempulu lui Caragia Domnu fanariotu in Munteni'a (1818): „Fiindu dumnelui N. N. de bunu nemu nascutu, se i se dea o letca cu patru gonitori si unu spendiuratu, se ilu duca din hoita in hoita, precumu se cuvine unu omu cinstitu“. Adica, carutia cu patru cai, cu unu cocieriu, din statiune in statiune. (Asia incepeuse a se forma stilulu romanescu de cancelaria catra finea domniei fanariotiloru si a limbei grecesci).

(Asentatiune caracteristica). In tinentulu Vasko (comit. Bihariei) din vreo 600 de fetori comisiunea abia afla 17 insi buni de „catania“! „Szabadsag“ afla, ca generatiunea presenta a degeneratu asia de cumplitu mai virtosu din caus'a saraciei si a fomei, pe care o suferu populatiunea in urmarea ne mai auditeloru contributiuni la care este ea supusa.

(Baba cersitoria si totusi capitalista). Dilele trecute muri in Oradea o femeia, cunoscuta la toti locuitorii ca cersitoria sdrantiosa. Bolnavindu-se dens'a, chiamo omeni ca se'i facea testamentulu. Unulu din trensii o intreb'a, nu cumva are si ceva bani. Atunci ea arata unu madratu de paia ca se caute acolo. Ce se vedi! Aflara sum'a rotunda de 21 mii fl. v. a. Si cu acea suma bab'a sgarcita ambla la cersite. (Szbd.)

(Rapire de fete.) Diariile magiare invinuiatu adese pe romani pentru rapire de fete; noi avemu inse exemple, ca asemene fapte se intempla si la magiari. Eta ce ne spunu totu acele foi magiare, ca s'au intemplat in tergulu dela Cs. Gorbo in comit. Solnocu-Dobaca. Anisca David din Bejded placl' la prim'a vedere unu holteiu din Pajtelke. Patim'a inflacarata sumuti pe tenerulu indragostitu la o fapta indrasnetia; elu voia cu ajutoriulu unoru soji se rapesa fet'a cu puterea si se o duca a casa. Rudele si cunoscutii copilei observara acesta inca la tempu si intrevenira in favorulu ei. De aici usioru s'ar fi potutu nasce nitica peruela, deca cumva judele din locu nu ar fi complanatu totu lucrulu. Caus'a se afla acumu inaintea pretorelui de cercu.

(Cocosiulu si Ratioiulu.) Facia cu incor-darea de acumu ce existe intre Rusi'a si Britani'a, foi'a satirica din Berolinu representa intr'o caricatura pe Angli'a ca Ratioiu, care innota cumu ii place in apa si isi bate jocu de Rusi'a-Cocosiu, care sta pe tiermure batendu din aripi, dara necutediandu a sari in apa. Ratioiulu ar esi bucurosu pe tierra la cocosiu, dara scie bine, ca acesta 'lu va scarmana, si asi'a stau amenintiandu unulu altui-a.

La colecte pentru Crucea rosia.

Sibiu, 1 Aprile n. Din prelegerile mele publice in favorulu soldatiloru romani raniti au intratu: In Sibiu prin d. Petricu 52 fl.; in Seliste prin d. Stanu Banciu 49 fl.; in Blasiu prin d. I. M. Moldovanu 54 fl. 41 cr.; la o convenire cu amici in Fagarasiu prin d. I. Duvlea 16 fl.; interese dela sumele aceste depuse la institutulu „Albina“ spre fructificare 98 cr. cu totulu 172 fl. 39 cr.

Spese au fostu pentru tiparituri, expresu si porto 6 fl. 15 cr. Au resultat deci unu venitu curatu in sum'a de 166 fl. 24 cr.

Din sum'a acesta s'au trimisu in 14 Febr. a. c. prin d. I. M. Moldovanu de adreptulu din Blasiu 52 fl., iar' restulu de 114 fl. 24 cr. in 30 Martiu a. c. prin mine, la adres'a d. principe D. Ghica in Bucuresci.

I. Pop'a, avocat.

Cursulu moneteloru in val. austr.

Vienna, 2 Aprile.

Galbinii imperat. de auru	fl.	5.76 cr.
Moneta de 20 franci	„	9.75 „
Imperialu rusescu	„	9.76 „
Moneta germana de 20 marce	„	12.30 „
Sovereigns englesi	„	11.95 „
Lira turcesca	„	11.20 „
Monete austr. de argintu 100 fl.	„	106.20 „

Cursuri de Bucuresci in Lei noi (franci).

30 Martiu n.

Obligatiuni rurale din 1864 cu 10%	l.	92.— b.
Imprumutulu Oppenheim din 1866 cu 8%	„	90.50 „
Obligatiune de imprumutu dominiale din 1871 cu 8%	„	87.— „
Creditu fonciariu (hipot.) rurale cu 7%	„	82.1/2 „
Creditu fonciariu urbanu (alu capitalei cu 7%	„	71.— „
Imprumutulu municipale nou (alu capit.) din 1875 cu 8%	„	83.— „
Fondulu de pensii (per 300 l. a.) cu 10%	„	152.— „
Actiunile calilor fer. rom. din 1868 cu 5%	„	24.40 „
Actiunile calilor fer., prioritati din 1868 cu 6%	„	71.— „
Dacia, Compania de ascur. din 1871 actiunea de 250 l. a. 8%	„	120.— „
Romania. Compania de ascur., (act. de 100 l. n.) 1873 cu 8%	„	45.— „

La Nr. acestu e alaturatu unu suplementu.

Tipariulu lui W. Krafft in Sibiu.

Foia pentru toti — cu ilustratiuni.

Redactor I. Al. Lapadat. Editor Visarion Roman.

Apare in Sibiu (Transilvania) in numeri de 1 1/2 colă pe septemana si in volumuri de 6 colă la cate 4 septemani. Pe an 75 colă in 52 numeri seu 13 volumuri. Tipar bun, hartie fina, ilustratiuni frumoase.

Aduce articoli de sciinta, ofere lectura delectatoare, pledaza pentru adever, pentru bine si pentru frumos.

Prețul abonamentului:

	pentru Austro-Ungaria	pentru Romania.
Pe an	8 fl. — cr.	20 lei — bani.
Pe 6 luni	4 „ 40 „	11 „ — „
Pe 3 luni	2 „ 40 „	6 „ — „
Un volum	2 „ 70 „	1 „ 70 „
Un numar	— „ 20 „	— „ 45 „

Abonamentele se fac la editorulu V. Roman in Sibiu, la tote librariile si la oficiile postale.

Numere si volume dela inceputulu anulu corent se mai afla inca pentru noui abonati.

17 1—2

*) in 3 limbi; †) ungresce; celelalte numai romanesc.

se afla de vandare la W. Krafft in Sibiu.

pâna candu articlii si principale practice sunt espre prin iubire (dar' si catra de aprôpe!); ér' cele teologice se esprimu prin sperantia. Pre basea „Credeului“ cartea „Mey-Budu“ e o simpla eróre. O lucrare defectuósa. Cáci afóra de provedintia, carea nu trebuie se lipsésca nici decátu din instructiunea elementara, avendu atatea analogii in vietí'a omenésca; lipsesce doctrin'a despre beseric'a si pruncile ei, despre taine in genere, despre spiritulu santu si lucrarile lui: doctrine, cari tóte in „Credeu“ sunt cuprinse. Ba unele din acestea, precum, de es. tainele — pruncii le si cunoscu, si asia omiterea lor va produce prepusuri in tensii. Pentru tóte acestea cartea Mey-Budu nu póte prestá nici unu servitiu; i remane deci meritulu a fi o bunisióra, dar' defectuósa „istoria biblica“ in forma catechetica seau de cazanii.

Vorbindu de rezultatele acestei cărți, totu-odata este considerata in specialu; ca atare o privescu dupa cum este data, dupa cum imi stá inainte. Multe locuri contine in sine parte dubie, parte gresite, parte espuse fôrte nechiaru. Intre altea amentescu numai crearea omului, pag. 50 „Intulu acel'a a fostu fôrte finu, mai finu cá cêr'a“. Acêsta afirmatiune, carea nu armoniéza cu cartea Facerei, va trage la prunci indoiei. La pag. 51: „trupulu omului . . . a fostu fôrte frumosu“ etc. In ce consista frumseti'a fisica a omului? Ore nu érá mai bine se se dica: „ . . . intregu“. La pag. 73 (Cat. 16): „Si éca din ceriu s'a scoboritu focu pre altariulu lui Avelu!“ Acêst'a invetiatura impreuna cu not'a este arbitraria. E dreptu, cá nu se amintesce modulu, cum si'a espresu Dumnedieu placerea, dar' nici nu se amintesce, cá a venitu focu (v. Facere IV. 4). Locurile paralele din Test. vechiu dicu alta-ceva, anume: Levit. IX. 24: „Si a esitu focu dela Domnulu etc.“ — Aci, precumu se vede, nu e vorba de „scoborirea focului din ceriu“, Dumnedieu a potutu si intr'altu modu a si aretá atotu-putinti'a s'a. Vorb'a este numai, cá se nu restalmacim'u s. scriptura, care dupa cumu-i vine la socotéla, ci — déca nu cunoscemu invetiatur'a besericei relativa la cutare punctu, — se o lasámu asia precumu este in ss. carti. In cartea Iudeatorilor VI. 21 se dice: „s'a atítiatu focu din pétra, ér' nu, s'a scoboritu din ceriu“. Dar' cu totulu arbitraria este citarea cartiei I a Regiloru c. VIII v. 30, carea numai in not'a cartiei Mey-Budu (pag. 73) se afla, seau in vre-o biblia — cunoscuta numai dlui Budu; de óra-ce in Bibli'a de Blasiu din anulu 1795 precumu si in „Biblia sacra vulgatae edit. Sixti V. Pontif. M. et Clem. VIII. — Venetiis 1765“ — citatulu capu VIII ilu aflu constatoriu numai din 22 ér' nu din 30 viersuri, precumu vrea d. Budu. O noua dovéda acêst'a, cumu si cátu de usioru se póte blamá omulu respective scriitorulu carele — imprumuta cu usiurata materi'a dela strainu, fóra de a o stracurá prin sit'a critice sanetóse. — Ér in cartea II a Macav. c. I. v. 33 se dice espresu: „cá in loculu, in care au fostu ascunsu foculu preotii, . . . s'a aretatu apa etc.“ Va se dica, din locurile citate de d. Budu, ése tocm'a contrariulu dela ceea ce sustiene dsa, cá adeca foculu „s'ar fi scoboritu“ din ceriu.

Dubietatea acêsta o delatura s. Pavelu in epist. cátra Evrei XI, 4: „Cu credint'a Avelu etc.“ — Trasurele din revelatiunea T. V. (Cat. 18) sunt fôrte fragmentarie, încátu ele nu voru poté face nici unu servitiu. Ca la unu esemplu de nesuficientia si defectuositate, tragu atentiunea asup'r'a Cat. 10 din partea II: „Isusu ca esemplu prunciloru“. Déca este ceva in instructiunea religiósa, despre ce se se póta vorbi prunciloru, apoi acestu punctu e celu dintaiu, avendu chiaru si insemnate pedagogica. — Alte rezultate de natur'a celoru de susu, lectorulu atentu le va sci aflá si considerá. — In privint'a limbistica observárele fia crutate pre langa simpl'a amentire, cá limbagiulu unoru d. autori din Gherl'a a trasu atentiunea si interesulu publiculu cetitoriu si pana acum'a. Rolulu de recomandatoriu mi la crutiatur Ven. Consistoriu gherlanu prin circulariulu ddo 2 Iuniu Nr. 2198 — 1877. De altumintrea d. Budu e cunoscutu prin oper'a sa: „Concordantia biblica reale“, Gherl'a 1876, 2 tom., prin carea se pare a face epoca in literatur'a romana prin o noua localisare si regulare a alfabetulu latino-romanu, luandu liter'a C candu e urmata de a, o, u dela loculu ei — de dupa B — si aruncandu-o intre I si L, va se dica, dandu-i loculu ungurescului K. Nu sciu, déca academiicii nostri din Bucuresti voru fi auditu de acestu progresu ortograficu din Gherl'a! — Dar' afóra de acestu fenomenu rarissimu — valórea „Concordantie“ se pare a o recomandá destulu acea impregiurare, cá dejá dupa unu anu dela aparitiunea ei — autoriulu — pentru trecere — o dá si pre misse „ad intentionem dantis“ — unu modu de a vinde carti pana acum'a neusitatu la romani. — Mai adaogu atá'ta, ca in prelucrarea cartiloru straine ar' fi de doritu cá se se aléga autori de renume si se nu ne lasámu sedusi de „considerabile oportunitatii“! — Ce valóre n'au si astadi doctrinele ss. parinti, pr. Cyprianu „de oratione“, Gregoriu Nyss. „de opificio hom.“. Chrysosthomu „homilia in Matheiu, Augustinu“ etc., dar' cu deosebire catechesele si mystagogiele santulu Cyrillu Ierosolimitanulu, a caror'a valóre inca si pana astadi isi are meritulu seu, nedisputayeru, precumu si alui Cyrillu Alexandrinulu etc.?! Ore prelucrarea acestor'a si a altor'a asemenea opere nu ar' face mai buuu servitiu? Cu atátu mai virtosu, cá pre langa atá'tea poteri concentrate la atá'tea capitule si consistorie romane caror'a desteritatea limbistica nu lipsesce, exploatarea aceloru tesauri n'ar' intempiná nici o greutate. Se ia onorabiliu membrii ai capituleloru romane esemplu in acêsta directiune onorifica dela alte confesiuni si nu mai stea totu cu manele in sinu lasandu-si rolele loru unoru ómeni cari póte cá au voia, dar' n'au potere, si apoi firesece, cá nu sunt in stare a le jocá precum cere trebuint'a! Aceste fia dise ca o modesta observare si pro-

vocare facute pre basea esperintiei proprie, „ut veritas moveat, ut veritas pateat, ut vincat veritas.“ Si déca candu-va aru aflá resunetu aceste repetu, — cá se nu fimu preocupati, ci se ni fia in vedere cuvintele lui Vincentiu de Lirin: „quod semper, quod ubique, quod ab omnibus est creditum, teneamus“. Gr.

Reuniunea femeiloru romane in Fagarasiu.

Nice unu poporu nu se póte radica la óresi-care gradu mai insemnatu de cultura, nice si-póte conservá individualitatea nationale, de catu numai cum amu dice prin „mobilisarea“ toturor fortieloru sale pre terenulu vietii sociali.

Fortiele omului inse nu se potu „mobilisá“ cu óre-care succesu, de cátu numai prin asociarea mai multora spre acelasi scopu.

Centralisarea si decentralisarea! aceste dóue principia, de cari se ocupa lumea atátu de multu, isi au immens'a loru insemnate si pre terenulu desvoltárei culturali.

Associatiunile locali, séu infientiarea de centre locali, au fostu in tóte tempurile, suntu si astadi uniculu miulocu pentru a misca fortiele si celoru din colib'a cea mai departata si mai modesta, unde nu arare-ori se afla insemnate poteri latente, si amortite.

Scopulu pentru carele s'a infientiatu „Reuniunea femeiloru romane din Fagarasiu“ si giuru a fostu intemeierea unui asemenea centru locale de cultura nationale.

Modeste sunt poterile nóstre, dreptu ace'a, nice nu voim'u a vorbi cuvinte mari si late un'a inse este fapta, ceea-ce trebuie se atingemu, cá adeca femeile romane din acestu ténutu sunt prea insufletite, si mandre de reuniunea lor. Acêsta i garantéza esistenti'a si inflorirea ei.

Acêst'a Reuniune, cá tóte lucrurile din lume si are si ea istori'a sa. Éca-o:

Inca in anulu 1872 la adunarea generale a departimentulu nostru alu Associatiunei transilvanie pentru literatur'a romana si cultur'a poporulu romanu, ténuta in comun'a Vistea inferioara, Domnulu advocatu Ioanu Romanu a atinsu ide'a infientiarei Reuniunei a femeiloru romane din Fagarasiu si giuru, care idea si avú simpatica primire, inse atunci nu s'a dispusu nemicu pentru realisarea ei.

Infientiarea inse a scolei civile „de Statu“ in Fagarasiu, cu scopu cunoscutu romaniloru a indemnatu pre inteligenti'a romana de aci, a cugetá seriosu asupra miulóceloru pentru a preveni ori-ce tendentie distrugatorie, cari cu atátu suntu mai periculóse, cu catu scól'a confesionale romana de aci, corespondendu diferite cerintie a le tempului presinte, si lipsele imperative, lasa multu de doritu.

Din acestu incidentu Domnulu propunatoriu isi reasumá ide'a sa adresandu-se catra Domnele romane pentru realisarea ei.

Inse trebuie se adaugu cá nu fóra de greutate si-a ajunsu scopulu, — cá-ce mai multe adunari a le Domneloru fôrte zelóse, pentru asta idea, au remasu fóra de rezultatu, fiendu cá se ivira diferite opiniuni in privint'a scopulu si a administratiunei averei Reuniuni.

In un'a din aceste adunari ténuta in Iuliu 1876 spre a complaná opiniunile divergenti, s'a alesu o comisiune de trei, carea se pregatesca unu proiectu de Statute.

Acest'a comisiune prin referintele seu Domnulu advocatu Ioanu Romanu a pregatitu proiectulu de Statute, carele substernutu adunarei ténute in 26 Octobru s'a primitu spre pertractare, si dupa discussiune meritoria s'a primitu cu unanimitate atunci s'a constituitu in modu provisoriu Reuniunea, si s'a decisu a se substerne statutele spre aprobare la locurile mai inalte. —

In Ianuariu 1877 a urmatu aprobarea statuteloru de catra inalt. minist. r. ung. de interne dupa care s'a constituitu Reuniunea in mod. definitivu.

Ce este dreptu fondulu Reuniunei pana astadi pucinu a trecutu preste 300 fl. v. a. inse zelulu Domneloru romane din acestu ténutu ne intaresce in firm'a sperantia, cá scopulu prevediutu in statute se va ajunge, si póte va intrece tóte asteptárele.

Exelenti'a Sa, Parintele Archiepp. Metrop. romanu, de Alba-Jul'i'a Dr. Ioanu Vancea este rogatu a primi acêsta Reuniune sub Inaltulu seu patronatu, si nu ne indoim'u cá va primi acesta onorifica sarcina, ce insasi Reuniunea i oferesce in semnu de inalta incredere si fiésca pietate.

Fagarasiu, 12 Martiu 1878.

Unu barbatu de incredere alu Comitetulu Reuniunei.

Literariu.

Cartile scrise si publicate in limb'a nóstra nationale se multiescu neinctetu asia, cá diariile nóstre aru potea prea bine se'si deschida rubrica permanenta pentru Bibliografia, déca spatiulu loru nu aru fi asia de strimtat, mai alesu in acêsta epoca marétia, ce semena cá va fi decisiva pentru multe popóra, pâna candu omenimea va scrie anulu 1900, séu póte si mai curendu. — Mai alesu cartile scolastice pentru scóle si institute de diverse categorii se inmultiescu in proportiune respectabile. Câte ne venira la mana in septemanile din urma, le inregistramu aici.

Isagogia, adeca introducere in cunoscintia cartiloru santei scripturi, de dr. Ilarionu Puscariu, protosincelu archiepiscopescu, asesoru consistorialu si profesoru seminarulu. Sibiu, tipariulu tipografiei archidiececane 1878, formatu 8-vo mare, pagine 238, tipariu curatu. In prefatiunea sa scurta dara simburósa, auctorulu arata, care este sco-

pulu acestui studiu. S'ar insiela inse celu care luandu-se dupa titlulu scientificu elinescu alu cartiei, ar crede cá ea ar folosi numai preotiloru; din contra, Isagogia e fôrte instructiva pentru ori-ce omu, christianu séu nu, care voiesce se cunosca sacrele scripturi. Isagogia domnulu Puscariu stá din 2 sectiuni, dintre care I-a se desface in 2 parti, era II-a in 4. Are si unu adaosu: Liniamente generale din istori'a bisericice crestiniesci. Pretiulu 1 fl. 50 cr. séu 3 franci.

Ne fiindu noi competenti in materia teologica, lasamu propri'a recenziune a acestei carti indispensabile mai alesu pentru preoti, in grija barbatiloru de specialitate. —

O nobile si salutaria rivalitate se manifesta la noi pe terenulu pedagogiei. Aci avemu indata vreo siese produse mai noue, care vediura lumin'a in lunile din urma.

Carticic'a didactica Religiunea crestina pentru scolele elementarie de ambe sexe, a dlui profesor gimnas. Ioanu Popea dela Brasiovu, o mai anuntiaseram. De atunci ne mai venira:

Istori'a naturala, manualu didacticu pentru scólele poporale romane, de Ioanu Tuducescu invetiatoriu in Lipov'a. Cuprinde: Zoologi'a, Botanic'a, Mineralogi'a. Aradu 1877. (Pr. 20 cr.) Form. 8-vo. p. 37.

Elementariu pentru clasea antania a scóleloru poporali, de Solomonu-Munteanu. Aprobatu de comisiunea scolastica Archidiececana. Editiunea a V. Blasiu 1878. Tipografi'a Seminarulu gr. cat. Proprietate a tipografiei. 8-vo. pag. 79. (Pr. 23 cr.) Tipariu limpede.

Legendariu pentru scólele poporali romane, de Stefanu Popu, profesoriu. Aprobatu de comisiunea scolastica Archidiececana. Editiunea II indreptata si inavutita. Cu 15 ilustratiuni. Blasiu. Tipografi'a Seminarulu gr. cat. 1878. 8-vo. pag. 136. (Legatu pr. 45 cr.)

Metodulu computulu in scól'a poporala. Manualu pentru invetiatori si preparandi, de N. Gr. Borgovanu, profesoriu preparandiale. Gherl'a. Cu literele tipografice diecesane 1878. 8-vo. mare, pagine 92. (Pretiu ?)

Pe invelitóra acestei carti se mai vedu anuntiate alte 20 carti, de vendiara la Redactiunea foiloru Predicatoriulu si Cartile Sateanulu romanu, in Gherl'a.

Nou ABCDAR romanesc de Vasile Petri. Sabiu. Tipografi'a lui Iosifu Drotleff et Comp. 1878. Formatu 8-vo. pag. 96. Tipariu din cele mai elegante. Legatura buna. Pretiu 25 cr. De altumintrea acestu ABCDARIU e tiparitu cu semiluni, circumflexe si cedile; acêsta inse se tiene de filologii, nu de noi.

La intrebarile facute cátra redactiune despre diverse produse literarie, respundemu rogandu pe on. publicu, cá se binevoiesca a se adresa mai alesu la librării si tipografii, din cauza cá noi nu ne ocupamu nici chiaru cu vendiarea productelor proprii, ci le transpunemu la librari, dintre carii cátiva impartu si catalóge tiparite. Asia de es. dela tipografiile si librariile din Sibiu, cumu W. Krafft, Iulius Spreer, Tipografi'a archidiececana, eredeá Closius, Drotleff et Comp. póte cineva se'si face cáte o colectiune respectabile de carti romanesce, care se coste sute de fl.

In Brasiovu Frank et Dresnandt, H. Zeidner, librarii, I. Gött et fit, Römer et Kammer, tipografi.

In Blasiu librari'a W. Krafft.

In Clusiu Ioanu Stein.

Dictionariu ungurescu-romanescu (Magyar-román Szótár) intocmitu de G. Baritiu dupa alu academiicii si alui Fogarassi, Brasiovu 1869, 8-vo. mare, tipariu meruntu, 649 pag. séu 41 cóle, legatu bine, pretiu 3 fl. 70 cr. legatu usioru 3 fl. 20 cr. se afla de vendiara atátu la Frank et Dresnandt in Brasiovu, piati'a pomeloru, cátu si la W. Krafft, la Iulius Speer in Sibiu si la I. Stein in Clusiu.

Transilvani'a, Foi'a asociatiunei transilvane pentru literatur'a si cultur'a poporulu romanu, care ese in anulu 11-lea, de 2 ori pe luna, câte 1 1/2 cóla, red. G. Baritiu, editoru Comitetulu asociat. se prenumera de a dreptulu la Comitetu in Sibiu. Pretiulu pe anulu intregu pentru membrii numai 2 fl., nemembrii 3 fl. v. a., in tierile din afara 10 franci.

Exemplarie brosiurate se mai afla pe 10 ani trecuti depuse la Comitetu câte 2 fl. v. a.

Acea carii sciu de es., cá intre alte materii s'au adunatu si se aduna neinctetu sute de documente si multe disertatiuni istorice critice in acestu organu alu asociatiunei nóstre, nu voru lipsi a'si inavuti bibliotecele cu acêsta colectiune, care costa unu pretiu asia bagatellu. Éta cá in acêsta epoca de cercare noua si infricosiata pentru popóra si anume pentru romani, adversarii érasu alérga la drepturi istorice, éra se provóca la diplome, legi si tractate vechi, cu care voru se omóre si se sugruma dreptulu naturei, dreptulu ratiunii, legile umanitatiei si chiaru legile eterne ale moralei; éta cá érasu ni se néga originea, ni se disputa cu furia dreptulu la patri'a nóstra milenaria, si — cine ar crede, déca nu ar vedea negru pe albu! in órele candu scriemu aceste, suntemu provocati si noi a trámite documente istorice si legi la publicisti si ómeni politici din Germani'a si Franci'a, din care se se póta proba si cunosce seri'a seculiloru de candu locuim in aceste tieri, cumu si conditiunile sociali si politice, in care s'au affatu aici strabunii nostri si in care ne aflamu noi insine, atátu dela 1848 cátu si dela dualismu incóce. Mai multu: cunoscutu este la multi unu planu órecare preparatu in acunsu, de a se desfiintia órecare diecese gr. catolica si a se incorpora la alt'a romano-catolica. CREDU acei ómeni cá se voru apara de disolutiune numai ca Breviariulu? Astadi, in aceste momente supreme, fóra studiulu istoriei nostre proprie, vomu remanea de rusínea Europei.

Discursulu dlui primu-ministru Ión C. Brateanu.

In sedinti'a de séra din 13 Febr. v. a Senatului.

(Urmare.)

Onor. d. Boierescu dice ca n'amu avutu, in faci'a puteriloru, o positie bine definita.

Déra ce positieune póte fi mai definita de càtu a lucra càtu mai multa, ca se ne afirmamu si se facemu ca tóta Europ'a se vorbésca de faptele nòstre, se nu se mai indoiésca nici de cumu despré vigórea natiunii romane, a unei natiuni inundate de trei patru sute de mii de russi, a unei natiuni care a facutu resbelu impreuna cu densii? Astu-felu probaramu ca suntemu o natiune care 'si pastreza constitutiunea, parlamentulu si libertatile, care are curagiulu chiaru se se opuna ori-carei atingeri aduse nu numai individualitatiei, ci chiaru celoru mai mici drepturi ale sale. CREDU ca positieunea nòstra este destulu de bine definita, cà-ci care alta tiéra pe lume a pututu, nu numai cu o invasiune straina, déra chiaru cu unu resbelu asia de mare, cá se 'si pastreze tóte institutiunile si tóte libertatile constitutionale in tóta deplinetea? Parlamentulu remase deschisu si totulu in picóre, fara se se atinga intru nimicu, absolutu intru nimicu, libertatea tribunai, a presei si a intruniriloru, fara se se exercite asupra-le celu mai micu controlu, fara se li se aduca cea mai mica impedicare. (Aplause.)

Tóte acéstea, unite cu bravur'a armatei nòstre de la Grivitia, Rahova, Plevna si din alte parti, scotiti ca nu au fostu de o mare valóre in ochii Europei, ca nu ne-au radiecatu, ca nu ne au afirmatu, ca nu au facutu pe lume se ne cunósca si se ne stimeze?

Déca 'mi pare inse reu de ceva, este ca diariile partiei conservatore nu au sciutu séu nu au voitu se se bucure cu mesura de acele libertati. Din contra, le au combatutu si a facutu pe lume se credea séu se banuésca ca nu suntu pentru libertatea tribunai, a presei, a individului si a intruniriloru. Ele au mersu pàna la escesu, pentru ca se ne silésca séu la resistentia séu la lovire, adica se usamu de asprimea legiloru esistente si se facemu legi noue, séu in fine ca strainii se ne exige acésta si noi se le cedemu. (Aplause.) Ei bine, amu avutu ostiri straine in tiéra, cumu si resbelulu; amu trecutu prin cele mai mari greutati, si cu tóte acestea nu amu caditu in cursa, cà-ci nu amu avutu recursu la legi si nu amu usatu de densele. Cu modulu acesta, amu voitu se nu damu o desmintire principiiloru nòstre; nu amu voitu se admitemu restringerea libertatiloru, ca o franghia de sugrumare, ci se asiguramu tierii unu titlu de onóre inaintea Europei. (Aplause entusiaste si prelungite.)

Onor. d. Boierescu dice ca noi amu compromisú tier'a in afara; déra de ce nu 'si aduce dsea aminte despre ceea ce dicea lordulu Loftus Imperatului Alexandru in privintia Romaniei, ca e o tiéra stricata, cadiuta in anarchia, ca este o a dou'a Polonia. Aceste cuvinte s'au publicatu in tóte partile de tóte diarele. Éta opiniunea ce inspirasera conservatorii de la noi conservatoriloru din Engliera despre tiéra romanésca. (Aplause). Si, pe candu atunci se dicea ca suntemu decadiuti si in anarchia, ca suntemu o a dou'a Poloni'a, astadi nu numai in parlamentulu englesu, déra si in diarele cele mai principale se recunósce ca suntemu o natiune destulu de desvoltata, in care regimelile constitutionale a prinsu radecini si s'a desvoltatu asia, in càtu meritamu tóta sollicitudinea Europei; fiindu ca practicamu siintielegemu usulu parlamentar, ei recunoscu ca meritamu, ca suntemu demni a avea independentia. Spuneti 'mi care putere nu recunósce adi de faptu independentia nòstra? Déca amu compromisú tiéra, cumu diceti, aretati-ne in ce amu compromisú-o? Aretati 'mi unu singuru actu, aretati 'mi unu singuru discursu oficialu care se constate acésta. La 1868 ati fostu celu pucinu mai dibaci: mi-ati rediecatu in contra cestiunea Ebreiloru si a bandelor bulgare, dicendu ca frigemu pe unii si ca aramam pe ceilalti, ca devenim unu arsenalu gata de a incendia Orientulu. Atunci, ce e dreptu, esistau ore-cari nóte, cà-ci facuserati pe Europa in genere si pe repositulu Moustier in parte se creáda tóte enormitatile ce inventaserati, si ast-felu se ni se creeze mari dificultati. De asta-data inse n'ati mai pututu gasi nimicu, n'ati mai isbutitu intru nimicu, cà-ci nu e nici o nota, nici unu actu de asemenea natura, adresatu noue séu agentiloru nostri. Si notati ca noi, pe cari ne numiti esclusivisti, amu luat pe toti agentii nostri din streinatate dintre conservatori. Intrebati 'mi déra pe tóti se ve spuna, déca tóte puterile, toti representatii, tóte ministerele din afara nu au opinatu ca independentia are se ne fia recunoscuta, déca nu ne-au aretatu toti cea mai mare simpatia, déca nu au declarat ca, ne voru spriini, pe càtu le voru permite puterile. Éta cumu amu sciutu se dobandim noi increderea Europei.

De unde au dedusu déra dnii Boierescu, Dem. Ghica si Iepurénu ca suntemu uriti? Déca ve suntemu uriti, dvóstre, credeti ore ca si Europa are aceleasi resimtiminte? Vedeti déra, ca mandatarii dvóstre, cari se ducu pe la Vien'a, v'au mistificatu raportandu-ve asemenea baliverne. Si fiindu ca dn. Boierescu spunea ca suntu incongiratu de lingusitori, se 'mi dea voia a'i spune si eu, ca acei mandatarii 'i amagescu pe dumneloru ca se le ié parole.

Departe de a fi uriti, Europa are incredere in noi, pentru ca nu amu insielatu pe nimeni, pentru ca amu fostu leali cu tóte puterile. Si tocmai acia cari nu ne prea iubescu pentru principiile nòstre, — cà-ci ne dicu ca prea suntemu liberali, éra dvóstre ne-ati aretatu Europei ca petrolisti si comunardi — tocmai acia in facia acestei lealitati din parte-ne, au avutu si au incredere in noi mai multu de càtu in conservatori. Cà-ci in adeveru, nu vedu de ce aru avea incredere in acia cari 'i lingusiescu, si nu aru avea mai multa

in acia cari nu 'i-au insielatu nici odata. (Aplause prelungite).

Amu spusu chiaru M. S. Imperatului Alexandru: „Candu amu creditu ca voiti se ne faceti reu, se atingeti individualitatea nòstra, v'amu combatutu cu tóta sinceritatea. De candu ne aretati inse ca nu mai aveti asemenea ganduri, ve servim cu devotamentu. Déra avemu simtimentu romanescu, unu simtimentu care e celu mai puternicu, si care, de si trecutu prin viscole de nenorociri, nici odata nu 'si-a perdutu tari'a séu esistentia.

„Acestu simtimentu este nationalitatea. Ori-cine ne va atinge nationalitatea, este inamiculu nostru; cine o va respecta, va fi amicu.“

Ast-felu amu vorbitu si la Vien'a, si la Petersburg, si pretendeni, cu lealitate càtre toti.

Déra onor. nostrii adversarii mai dicea: „Russii voiau se ié Basarabia, si dvóstra v'ati dusu si ati tratatu cu densii. Cu acésta ati facutu a se crede in Occidentu ca sunteti slavi, éra de la Russii nu ati castigatu nimicu, cà-ci éta: ve ceru Basarabia.“ Se vedeti ca exista o deosebire.

Éta unu documentu care s'a prezentatu parlamentulu englesu, documentu pe care nici eu nu 'lu cunosceam, precumu nu cunosceam nici cele coprinse intr'ensulu. Elu pórtu data de 8 Iunju, si cu totii scimu ca la 8 Iuniu nimeni nu trecuse Dunarea: nici Russii. Ei bine, ambasadorulu Russiei de la Londra, d. Siuvaloff, comunica lordulu Derby, din partea principelui Gorceacoff, cari aru fi intentiunile Russiei in privintia resbelului si a scopuriloru ce urmaresce. In acestu actu se vorbesce despre reluarea Basarabiei, despre care se mentionéza in diferite renduri, si inainte si dupa trecerea Dunarei de càtre Russii. La inceputu déra Russii voia retrocesiunea Basarabiei, ca in loculu ei se ne recunósca independentia.

Dupa-ce inse ne amu proclamatu noi independentia, si nu mai avea ce se ne dea, atunci se induplecara ca in loculu Basarabiei se ne dea Dobrogi, inse suptu suzeranitatea Portiei. Cu alte cuvinte, séu Dobrogi fara independentia suptu suzeranitatea Turciei, séu independentia fara nici o alta compensatiune. Éta care a fostu inainte de Plevna intentiunea Russiei, astu-felu cumu resulta din actele in cestiune. Cu ocasiunea Plevnei, candu au venitu se trateze cu noi, nu numai ca ne acordau independentia si ne-o recunosceam, déra anca ne oferiau si Dobrogiu cu càtu vomu vrea din Bulgari'a. Ve intrebú: cine putea se intre in tratatiuni pe piciorulu acesta? Déra nu numai atàtu: candu fu Plevna, mergeau si mai departe: ne lasau se ne intindemu pàna unde vomu voi, ne dau chiaru cetatile de pe tiermulu dreptu. Vedeti déra cumu s'a schimbatu insasi Russii'a, din diferite epoche, dupa cumu ne conduceam noi. Candu a vedutu ca suntemu o natiune brava si via, atunci si densa 'si-a schimbatu idei'a dicendu 'si: este o natiunea si trebuie s'o menagiamu.

Déra se ne intrebamú: de ce se 'i vie Russiei gandulu de a ne relua Basarabia? Mai antaiu, precumu amu disu si alta data, e lucru firescu ca atunci candu unu statu, ca si unu omu, a avutu ceva in posesiune si 'i s'a luat cu si'a, e firescu ca totu-deuna se aiba dorintia d'a si'lu lua inapoi. Totulu s'a schimbatu inse in urma. Dupa faptele de bravura ce amu severitu, a trebuitu se se tie scotéla de noi, cumu au recunoscutu insii vrasmasii nostri cei mai indaratnici. Chiaru Ungurii, cari ne despretiuiu pàna ieri, adi declara ca trebuie se se tie séma de brava si virila natiune romana. Déca n'aru fi de càtu atàtu, ca adi au celu pucinu stima si consideratiune càtre noi, totu este ceva.

O se 'mi diceti inse, ca Basarabia este perduta, cumu dicea onor. d. Carp, care 'i canta vecinica poemire.

Déra, dloru, déca dvóstra ati banuitu pe colegulu meu de la externe, fiindu-ca v'a spusu ca este de dator'a sea se ve arate ce ne cere Russia si ce ne ofere; déca l'ati banuitu cà a sciutu totulu si ca chiaru a tramisu o comisiune in Dobrogi, pe candu n'a tramisu pe nimeni, ci a luat o simpla statistica de la unu impiegatu de acolo, cumparand'o ca se ve aréte ce se propune si ce se cere; déca ati banuitu ca s'a si facutu tocméla, si ca vremu se v'o impunem ca faptu independentu, cumu dicea d. Boierescu: ca cine 'i spune ca mane poimane n'o se vinim si cu cestiunea Basarabiei ca unu faptu iudeplinitu; déca, dicu e vorba numai pe banuiei si, dintr'unu cuventu, dintr'o banuélia, trageti consecintia asia de mari si de grave, iertati-ne se ve spunemu la rendulu nostru, ca puteti inspira si dvóstra banuélia altora — nu mie — ca mane poi-mane venindu la putere si vedindu ca nu se póte se nu dati Basarabia, se diceti: „Russii au compromisú situatiunea? Noi ce se facemu? E unu faptu indeplinitu!“ Si astu-felu se nu luati nici Dobrogi in schimbu — pentru cà amu disu cu totii ca n'o voim — ci v'ati multiami c'o constitutiune mai dupa pófta dvóstra! Déca ve puneti pe teremulu banuieleloru, atunci éca unde ajungemu si ce campu largu dati celorulalti. E déra mai bine se nu banuiti, cumu nu ve banuim niici noi, cà-ci 'mi place a crede ca toti suntemu totu asia de doritori ca se oprimu stírbirea tieriei nòstre, si se 'i ocrotim intereselile. Anca odata: se nu veniti si, din nisce cuvinte séu din nisce fapte cari au altu intielesu, se trageti consecintia ca noi compromitemu viitorulu tieriei.

Déra, dloru, se me punu pe teremulu dlui Boierescu, cà amu compromisú situatiunea, ca ne-amu facutu uriti si muscaliloru, si austriaciloru, si francesiloru. Prea bine. Déra cumu si de ce? Russiloru fiindu-ca nu le damu Basarabia, cà-ci altu ceva nu ne potu imputa. Celorulalti, fiindu-ca nu amu declarat si nu declaramu resbelu Russiloru. Apoi acestea potu fi ore motive de acusatune in contra nòstra?

(Va urma.)

Recensiune.

Catechese pentru pruncii scolari etc. dupa G. Mey de Titu Budu. Gher'a 1877. (8° pag. 224).

In tempulu din urma literatur'a la poporulu romanu pentru scolele poporali s'a inmultitu de minune in asemenare cu trecutul celu mai de aprópe. Unu servitiu in acésta privintia a creditu a ni face si regimulu prin prelucrarea si traducerea de diferite manuale, compuse si edate la indemnulu seu. Unu singuru ramu a fostu remasu neconsideratu: doctrin'a religiunei, care a fostu rezervata diferiteloru beserice, carora este concreditu si instructiunea religiosa. Cum stàm noi romanii in acésta privintia? E pre bine cunoscutu. — Totulu, de ce dispunu catechetii — cà ajutoriu la propunerea religiunei suntu: parte unele elemente improvizate, parte unele prelucrate, é' altele inca numai traduse. Resultatele obtienute au aretatu nepracticibilitatea metodeloru; é' cà unu fruptu din tóte aceste, cà unu „nascutu fara vreme“, si ca unu ospe neastepatatu trebuie se insemnamu: indiferentismulu religiosu.

Aceste tóte — presupunendu-le cunoscutu din partea dlui T. Budu, — vediu, cà a luatú asupra 'si — fia din indemnulu propriu seu alu altor'a — greu'a sarcina de a prelucrá catechesele preotulu Mey pentru trebuintiele poporulu romanu in genere, ale catechetiloru gr. cath. in specie: „Nu trebuie a se esplicá mai pre largu lips'a catechisarei“ — dice dlu Budu in prefaci'a sa — „nici insemnatatea ei pentru pruncii scolari, destulu e se ne aducemu aminte, cà esplicarea defectuosa seu insuficienta a inchiaturiloru credintiei crestine are urmarile cele mai daunatose pentru prunci. nu numai in scólele superioare, ci si in viétia intréga.“

Acest'a e unu adeveru mare; dar' pre langa aceea este unu tristu adeveru. Si ce e caus'a? Cine pórtu vin'a? Au dóra preotii cá catecheti? — In parte. Au dóra famili'a? In parte. Au dóra scól'a? — In mare parte. — Va se dica: totu numai in parte; dar' in totalu? — Lips'a de metodu rationalu; lips'a de carti didactice compuse pre basea principialoru pedagogiei scientifice, é' nu a celei presumtive — auctoritative.

A implé lacun'a semtita in ast'a privintia, credu cà a fostu si intentiunea dlui Budu la edarea cartioi din cestiune. Ba, acésta ni-o spune insusi dlui in prefacia.

Placutu servitiu! Intru adeveru de laudatu este zelulu de a ajutá celei mai sante cause, pre carea se baséza cele mai sacre interese ale omenimei, intielegu: de a ajutá religiunei, „care in tempurile aceste critice e atacata din tóte partile“ (Budu. Concord. prefacia). Si acésta cu atàtu mai virtuosu, cà-ci vedemu, cà astadi numai beseric'a se pare a fi remasu neatinsa de influentie straine directe. Dicu „se pare“, de óra ce am dubiu, cà voi poté sustiené o afirmatiune categorica relativu la acestu punctu, pàna candu inca acelu strainismu isi reflecta radiiele si inriurintia sa cu ajutoriulu propriulu nostru spectru internu. — Si care e acelu servitiu? ilu potemu acumu numai conjecturá, se póte presemti; ilu vomu aflá inse déca vomu considerá cartea lui Mey-Budu in metodu si sistemulu in resultatele sale.

„Catechesele“ acestea suntu destinate pentru instructiunea religiosa elementaria. In man'a cui? A catechetiloru seu a prunciloru? Apriatu nu ni se spune. Se póte deduce seu un'a seu alt'a.

Déca a intentionatu-o pentru cei dintai, in particularu, a nimeritu calea, numai càtu lucrari „ad intentionem“ nu me potu multiami. Déca e pentru cei din urma, a gresitu-o.

Instructiunea elementara, ori-ce forma ar' luá, este destinata a pregati pre prunci pentru o instructiune mai largita, pentru o instructiune sistemateca. Deci acea instructiune va trebui se cuprinda in sene tóte partile, càte voru fi de tractatu succesivu. Acestu postulatu isi are valórea s'a si la instructiunea religiosa. — Deci ce metodu va fi mai aplicabile pentru o atare instructiune? Din cele cunoscutu: eristicu, catecheticu, tipicu si acromaticu. In casulu estremu asiule alege pre celu de antaiu, ale carui resultate le aflàm chiar la Socrate; dar' nu sub form'a cunoscuta. Precumu este faptu, cà prunculu nascundu-se nu aduce cu sene nemic'a gata, nici idei, nici principia etc.; precumu este faptu, cà in sufletulu omului nu exista deosebite facultati cu realitate obiectiva, ci acela in poterea unitatiei si simplitatiei sale are numai energii: asia e faptu, cà prunculu nu intra in scóla ca „o tabula rasa“. Ceea ce duce inse cu sine, suntu massele si grupele de informatiuni si concepte, a caroru castigare neconscia si mecanica si-a luatú inceputulu de o data cu viétia lui. Acestea tóte constituescu individualitatea prunculu, si acésta „trebuie respectata“, dice Herbart. Precumu altele, asia duce prunculu cu sine in scóla si informatiuni religiöse. In centrulu acelora va trebui deci se 'si iea catechetulu inceputulu. Spre acésta va aplicá metodu asociatiunei seu pragmatecu si de cartea lui Mey-Budu nu va avé trebuintia, de ore-ce nu-i póte face nici unu servitiu. Cà-ci déca metodu asociatiunei trebuie se 'si ia punctulu de manecare de la rogatiunile, cari le aduce prunculu cu sene la scóla, acelea aplicandu-le, i va asociá alte doctrine noue si necunoscutu: elu va fi gresitu, déca va incepe cu crearea lumii, esistintia lui Dumnedieu etc. Gresiél'a acésta se imputa cartiei lui Mey-Budu.

Ata'ta in privintia metodelu. — In form'a sa sistemateca, cartea „Mey-Budu“ pretinde a fi compusa pre basea „Credeului“, avendu de scopu a desteptá „credintia, sperantia si iubirea de Dumnedieu“. Se fia; dar' acésta sistemisare, pre carea intru adeveru se baséza — dupa s. Cyrillu Ierosolimianulu (Cat. IV. 2), intregu edificulu doctrinei religiunei — nu se aréta nicairi in cartea de facia. Eu sciu, cà „Credeulu“ nu contine in sine istoria biblica, ci articlii credintiei, scosi din revelatiunea divina: principiale teoretico-dogmatice a le religiunei, cuintesentia crestinismulu,